

Però crec que és tot al contrari, car s'hi han d'afegir encara d'altres formes, segurament no separables de la qüestió, que augmenten l'escrúpul: *sanânir* en una font egípcia (Sanguineti), encara que sigui una espècie de mirabolà, sembla ser una combretàcia que no em consta que no sigui una planta ben diferent, però almenys reconeixem que *sanânir*, essent segurament plural d'un singular *sannâra* coincideix fonèticament del tot amb una de les formes del nom de la pastanaga. I després formes del nom de la pastanaga, però ja més diferents: *zerûdrya*, *zorodta*, Marroc (Lerch, i no dóna res semblant a *safnârya*), Algèria (Beausstier etc.) i Tunis (Pélissier), i absent dels diccs aràbics. No hi ha res d'anàleg en l'arrel aràbiga *zrd*, però sí que hi ha un mot bereber que almenys materialment se li assembla, amb la mateixa arrel, si bé és nom de la mangosta, animal propi només d'aquelles terres: *zârdâ* en terra algeriana i *zârada* a Tunis.

Això acaba per fer-me pensar si en última instància *safunârya* i les variants no són mots provinents del bereber, llengua de dialectes tan distints entre si. Caldrà que estudiïn el problema els especialistes del bereber, més conexas que MLWagner, que és l'únic d'haver donat algunes dades berbers del nom de la pastanaga (*Restos de Latmidade no Norte de Africa*, 25 monografia de la Univ. de Coimbra, 1936, p. 34).

DERIV *Safanoriada* (*Rond de Rondalles* val).

1 Encara que *cenahoria* figura en una trad. castellana d'Arnau de Vilanova, de 1519, la trad. cat. de Bernat Sarriera (1309) porta *pastenagues* (NCl II, 30 163 7, 164.10).

SAFAR, 'alliberar', terme mariner, pres del castellà ZAFAR (DCEC/DECH), d'origen aràbic.

DERIV: +*Safo* adj. que els pescadors del Maresme apliquen al vent que es decanta a esquerra de la seva direcció normal (migjorn, llebeig, llevant *safo*, tramuntana *safa*) potser també a la dreta (gregal *safo*?), probablement pres del cast. o port. *çafo* (cf. *navio çafo*, DCEC IV, 789b4); d'ací potser també l'argòtic *safo* 'mocador'. Cf. *safra* (SAFIR)

CPT.: *Xafarranxo* o *safarranxo*, del cast. *zafarrancho* (que Careta recomana reemplaçar per «donar armes en coberta», Lab.).

Safardós, V. *safarós*

SAFAREIG, de l'àr. vg. *sahrîğ* 'bassal, estanyol'. □ 1.ª doc: 1205; *çahareg*, 1156

Així en un doc. de l'Ebre, referent a Xerta (MiretS, *TempIH*, 82). Es deu tractar d'un gran dipòsit d'aigua, en una deixa que féu un particular al monestir de Sant Cugat: «dimisit corpus suum, ad sepeliendum, monasterio Scti. Cucufatis, cum 50 aureis ad faciendum ipsum *safareg*» i altres tres vegades escrit igual, a 1205 (*Cart St Cugat* III, p. 374). Ja en aquest segle apareix estès per tot el domini lingüístic, fins al Rosselló. «quandam domum cum *saffareg*s eidem contiguus --- in intrata castri Turrillis» o sigui Torrelles de la Salanca, a. 1287, *InvLC*; també deu ser un dipòsit gran,

i fora de parets, en: «romàs, de la to<r>re, tota la hobra de pedra et morter, et lo *çafareg* sancer» a. 1298, Camarasa (CaCandí, *MiscHCat* II, 179); o bé una gran piscina en l'interior d'un edifici: «s'an a ffer tres archs qui responen a la sala del *çaffareyg*, per sostenir la dita sala» a 1369 (*InvLC* s. v. *sala*), *çafareig* en un document lleidatà relatiu a Gatén, a. 1452 (Lladonosa, *Montsuar*, p. IV).

I també n'hi ha tèmtonis literaris, ja a l'E. Mj.; preparant l'evasió d'En Jaume de Mallorca: «hagueren molta ayga d'un *sofereig* que s tenia prop la parat de la cambra, e gitaren-hi tanta de la aygua que tota l'ayguera scuraren», Desclot (§ 134, NCl IV, 88 3), on ha de ser, doncs, un dipòsit gran o petit dins o arriamta a les parets del palau (cf. el doc. de 1369). estranya aquesta o de la variant, i en desconfiem no tenint-ne altra informació catalana, però potser a tort, car es pot comprendre com a alteració catalana (fonètica o per contaminació), i ja en alguna font aràbiga assenyalen una variant *subarîğ* «--- Lo castell -- dins un gran pati --- en lo alcejament del Rey, stava una dona tota d'argent, quasi ab --- les mamelles que --- ab les mans les stava sprement, e per los mugarons --- un gran raig --- que venia del riu per canons d'argent' e l'aygua que exia de les mamelles dava en un *safareig* de cristall, en l'altr' estància --- dava en un *safareig* de vidre cristallí --- en un *safareig* fet de jaspis -- en un *safareig* --- de calcedònies --- en un *safareig* --- de porfi», JnMartorell (Ag. I, 137).

«VAXELLA DE LA CUYNA --- ayguera de la sala: aquarium; ayguera de la cuyna o *çafarex*: lavatrina, lloc per tenir los càneters ---», OPou (*TbPu*, 228); «qualquiera cosa de comer, cruda i guisada, que por averla manoseado u bazucado, queda como machacada, y haze mal ver, se dize *qu'està féta un safaréig* (o un *safúny*); en el oficio de curtidores, el *safaréig* es otra cosa», CRos (1764), 208; copiat per Sanelo (15v), que expliça l'últim com «balsa de curtidores».

No falta en els escrRenaix. «Oh flor de muntanya, fina morenor, / --- / amb capell de pauma se guarda del sol / quan rega els bellveures vora el *safareig*», JnAlcover (*La Serra*, v. 26). També l'usà Verdaguier, en una primera versió de *Canigó* (veg n 5)

Avui és mot conegut i usat més o menys pertot. En cat central (pron corrent *safreçè*) és el nom del rentador o llavador, sigui el domèstic o el públic d'una població (llavors sobretot en plural, *els safretjos*), però en ús viu arriba pel Nord fins al ross i el capdamunt del Pall. (*safarèç* Esterri de Cardós, 1934) Lluny de Bna., fins en el Princ., se li prefereix *rentador*; i fins en el NE, i en tot cas cap al Sud del Princ., manté plenament el valor de 'bassa'; Vinebre (1936) *safreçgos* no són rentadors sinó basses artificials, basses de regar, especialment: les Font-joanes (cf. JANA), on brolla aigua que alimenta tres safaretjos, són a l'Horta, no gaire lluny de l'Ebre; a la Cova de l'Eli, lluny del poble, hi ha un «safreig» on neix aigua. En el Maestrat encara es pot referir a un rentador, però públic (el privat es diu *llavador*); el *safarèç*, a Canet lo Roig, és una bassa voltada de pedra fina, on van a rentar les dones